

NEMZETKÖZI SZEMLE

(Az országos Pedagógiai Könyvtár anyaga alapján)*

KOSZTJASKIN, E. G.: A CSALÁD ÉS AZ EGÉSZ NAPOS ISKOLA. Szovetszkaja Pedagogika, 1967. No. 4. 47–58. P. A fordítás száma: D 18 606. Az egész napos iskola társadalmi és nevelési előnyeit, valamint a családdal való sajátos együttműködés módszereit elemző tanulmány, amely az iskolán kívüli nevelési intézmények funkcióit is tárgyalja.

OGORODNIKOV, I. T.: A DIDAKTIKAI KUTATÁSOK IDŐSZERŰ PROBLÉMÁI ÉS MÓDSZEREI. Szovetszkaja Pedagogika, 1967. No. 6. 39–49. p. A fordítás száma: D 18 673. Az oktatási folyamat hatékonyságát vizsgáló kutatások egyik módszere az oktatási feltételek és az ellenőrzött eredmények összehasonlítása. Nagy figyelmet kell tulajdonítani az ismeretközlés és a tanuló munkája közötti összefüggésnek. Ebből a szempontból elemzi a szerző a különböző órátípusokat és az ismeretszerzés lélektani és logikai alapjait. Javasolja, hogy a didaktikai kutatásban kiemelt téma legyen a frontális oktatás és önálló tanulás összefüggései és arányai, a programozott oktatás elmélete, az ismeretek ellenőrzésének és értékelésének funkciója az oktatási folyamatban.

BOLTJANSZKIJ V. G.: AZ OKTATÁSI FOLYAMAT MODELLEZÉSE AUTOMATÁK SEGÍTÉSÉVEL. Szovetszkaja Pedagogika, 1967. No. 6. 77–89. p. Három tanulási modell bemutatása matematikai terminusok segítségével. M. L. Zetlin modellje a megszokott környezetben végbemenő önképzés folyamatát, a második és a harmadik modell a tanuló „módszertani szempontból megszervezett környezetben” tanúsított viselkedését írja le. A második modell megmutatja a változó gyakorlatoknak a tanulás folyamatában betöltött szerepét, a harmadik modell pedig 3 kísérleti személy egyidejű tanulásának folyamatát. Az egzakt matematikai szemléletmód jól alkalmazható az oktatási folyamat vizsgálatára. A jövőben kísérletileg kell ellenőrizni e modellek alkalmazhatóságát, meg kell határozni a modell számokban kifejezhető értékét. A modellezés elméletének másik oldala: tanulókollektíva oktatásának folyamata. Ezzel kapcsolatban ki kell dolgozni az oktatási folyamat játékelméletét, vagyis e folyamatot úgy kell tekinteni, mint az automaták kollektívájának játékát. Tanulmányozni kell a modern oktatási eszközök hatékonyságát és ki kell dolgozni a legmegfelelőbb taneszközök kritériumait.

FOKINA, Z.: A KABINETRENDSZER ELŐNYEI. Narodnoe Obrazovanie, 1967. No. 6. mell. 5–16. p. A fordítás száma: D 18 670. A kemerovói pedagógustovábbképző intézet igazgatója arról számol be, hogy a területhez tartozó iskolákban hogyan szervezték meg a kabinetrendszer. A kabinetek feladata az oktatás és a nevelés egységének biztosítása, a tanulók öntevékenységének és társadalmi aktivitásának fejlesztése, alkotó képességük kibontakoztatása. A kabinetrendszer csak akkor eredményes, ha nemcsak az óra alatt, hanem az órán kívül munkát is tartalmazóbbá és aktívabbá teszi. A szerző néhány kemerovói tízosztályos iskola matematikai, irodalmi, történelmi, földrajzi, orosz nyelvi, idegen nyelvi, valamint az alsó tagozati osztályok kabinetjeinek

* A fordításokat a budapesti pedagógusok személyesen, a vidékiek pedig könyvtári kölcsönzés formájában igényelhetik az Országos Pedagógiai Könyvtártól. (Budapest, V., Honvéd u. 19.)

tevékenységét ismerteti. Nagy fontosságot tulajdonít az audiovizuális eszközök alkalmazásának.

GAL'PERIN, P. CSUP, A. LICISZ, N. L.: A PROGRAMOZOTT OKTATÁS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA. Vesztnik Vűszsej Skolü, 1965. No. 6. 19–28. p. A fordítás száma: D 20 418. Gal'perin a *programozott oktatás* amerikai rendszerét elemzi, majd kifejti az amerikaitól eltérő saját programozási elméletét. Csuh a reprezentatív módszer tökéletesítésének módszereit, Licisz a szovjet programozott oktatás elméletének fejlődési szakaszait vizsgálja. A jelenlegi feladat: a programozott oktatás szilárd tudományos alapra helyezése, az oktatási folyamat irányítási módszereinek kidolgozása.

KIENITZ, W. MÉHNERT, W.: A MARXISTA ÖSSZEHAISONLÍTÓ PEDAGÓGIA FELADATAI. Szovetszkaja Pedagogika, 1967. No. 6. 115–125. p. A burzsoá *összehasonlító pedagógia* egyre fontosabb szerepet tölt be a tudományos kutatásokban és a pedagógusképzésben. Az új pedagógiai tudományágban a legkülönbözőbb nézetek és irányzatok érvényesülnek, de általában a kulturális expanzió eszköze. Az NDK-ban kialakuló összehasonlító pedagógiai kutatás a marxista filozófia bázisán vizsgálja a szocialista országok közoktatását, a fejlett tőkés országok pedagógiáját, az NSZK iskolapolitikáját, a fejlődő fiatal országok közoktatási problémáit, a nemzetközi közoktatási szervek tevékenységét. A kutatások a marxista összehasonlító pedagógia elméleti és módszertani alapjainak kidolgozására és a burzsoá összehasonlító pedagógiai elmélet bírálatára irányulnak.

LOMPSCHER, J.: AZ ÉRTELMI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE. Pedagogik, 1967. No. 6. 538–549. p. Fordítás alatt. A *neveléslélektani kutatások* ma elsősorban arra irányulnak, hogy feltárják a tanulók szellemi fejlődésére ható oktatási tényezőket. Számos olyan kísérletről számol be a szerző, amelyek az értelmi tevékenység és az értelmi fejlődés struktúráját és ezzel összefüggésben a tananyag támasztotta objektív követelményeket, valamint az értelmi képességek fejlesztésének módszereit elemzik. Hangsúlyozza, hogy a további vizsgálatok folyamán a kutatóknak erőteljesebben kell támaszkodniuk az iskolai gyakorlatra.

SKINNER, B. F.: A GONDOLKODÁSI FOLYAMAT MAGATARTÁS-PSZICHOLOGIAI ELEMZÉSE ÉS NÉHÁNY GYAKORLATI PEDAGÓGIAI KÖVETKEZTETÉS; Westernmanns Pädagogische Beiträge, 1967. No. 2., 3. 55–63., 106–115. p. Fordítás alatt. A programozott tanulási módszer a *magatartás-pszichológia* egyik eredménye. Eddig a tanítást a szellemi befolyásolás egyik eszközének tekintették. Ma a tanításnak az az igazi szerepe, hogy változást idézzon elő a tanuló magatartásában. A magatartás-pszichológia kísérleti elemzés útján tárja fel a magatartás megváltoztatására irányuló eljárásokat, a programozott tanulás pedig lehetővé teszi azoknak a folyamatoknak a megindulását és végbemenését, amelyek a magatartás megváltozásához vezetnek. A gondosan kidolgozott lépéssorozat alapján a tanuló gyorsan és eredményesen jut el ahhoz a végső magatartáshoz, mely a mindenkori pedagógiai erőfeszítések célja. A gondolkodást sokféleképpen értelmezik (tanulás, megkülönböztetés, általánosítás, elvonás stb.) Feltétele a figyelem, a szükséges ismeretmennyiség, az elemi gondolkodási aktusokban való jártasság, a rejtett (benső) önszabályozás: ebből következik, hogy nem a gondolkodási eredményeket kell megerősíteni, hanem magát a gondolkodást kell iskoláztatni. Segíteni kell a tanulási, a problémamegoldási technika elsajátítását. Az alkotó gondolkodás, az eredeti ötlet feltétele az odaadó figyelem, a tanulni tudás, a kielégítő előzetes tájékozottság. Magát az ötletet nem lehet tanítani (így nem lehetne eredeti), de lehet annak a valószínűségét növelni, hogy önálló gondolat támadjon. Ennek útja azoknak a feltételeknek a megváltoztatása, melyektől a magatartás függ. A maga-

tartás-pszichológiai programozott tanulóval eredményesen éri el a tananyag és az elemi készségek elsajátítását. Az értelmi önszabályozás problémáját is bizonyosan megoldja, ha előre jut a gondolkodásnak úgynevezett folyamat pontos kísérleti elemzésében.

GUTGESELL, R.: A TELJESÍTMÉNY ELEMZÉSE A TANULÁSI FOLYAMAT IRÁNYÍTÁSÁNAK ALAPJA; Pedagógia, 1967. No. 5. 450—461. p. Fordítás alatt. A pedagógusnak állandó elemzéssel reálisan és tárgyilagosan kell értékelnie a tanulmányi eredményeket. A jelenlegi *osztályozási rendszer* nem teszi lehetővé az objektív értékelést és a hiányosságok okainak feltárását (a tanuló betegsége, részvétlenség a tanítási órán különféle okokból, családi problémák, a tanulótársak negatív befolyása, esetleges tanárváltozás, módszertani hiányosságok, ki nem elégitő szemléltetés stb.). A teljesítmény elemzése a tanulók szóbeli és írásbeli megnyilvánulásai alapján történik. A szerző a kémiai tanításból vett példákkal mutatja be a teljesítményelemzés kétféle módszerét (a teljesítményellenőrzéssel párhuzamosan teljesítményellenőrzés és a tanulási folyamat további irányításához szükséges tiszta teljesítményelemzés.)

A PROGRAMOZOTT OKTATÁS JELENLEGI HELYZETE. Szovetszkaja Pedagogika, 1967. No. 7. 37—41. p. A fordítás száma: D 18 705. A szovjet pedagógusok már évek óta nagyarányú és sokrétű kísérleteket végeznek a legkülönbözőbb területeken és formákban, hogy kidolgozzák az *új technikai eszközöket*, s ezek helyes, hatékony didaktikai alkalmazásának legjobb módszereit. A kutatás és kísérletezés fejlesztésére speciális kutató-laboratóriumok és csoportok alakultak a Neveléstudományi Akadémián, a Moszkvai Lomonoszov Egyetemen, a V. I. Lenin Pedagógiai Főiskolán és számos más felsőoktatási és tudományos intézetben. A *programozott oktatás* elméletének és gyakorlatának legtöbb problémáját azonban még nem oldották meg egyértelműen, és olyan tudományos igénygel, hogy a jelenlegi módszereket véglegeseknek tekinthetnék és gyakorlati alkalmazásukat fenntartás nélkül ajánlhatnák. Nem dolgozták ki még teljes mértékben a programozott oktatás elméleti alapjait, az egyes tantárgyak programozásának módszertanát és az oktatógépek működési elveit. A legellentmondóbb vélemények és értékelések alakultak ki a programozott tankönyvek és az oktatógépek segítségével elért gyakorlati eredményekről. A Szovetszkaja Pedagogika 1967. 7. számában megjelent cikkek túlnyomó része a programozott oktatás jelenlegi helyzetével foglalkozik.

1962-ben alakult a Szovjetunióban a *Kibernetikai Tanács*, amely először vitatta meg a programozott oktatás problematikáját. A programozott oktatás elvi alapjainak kidolgozásába bekapcsolódtak a pszichológusok is, akik az értelmi műveletek szakaszosságát (Leontyev, Galperin), a tanulás során keletkező asszociációkat (Szamarin) és az algoritmus didaktikai alkalmazását (Landa) tanulmányozták. A tanulók aktivitásának és individualizálásának módszereit Jeszipov és Ogorodnyikov vizsgálta. A programozott oktatás pedagógiai és pszichológiai alapjainak kidolgozásával párhuzamosan azonban el kell készíteni a programozott tankönyveket, a programozott tanulás technikai eszközeit, elsősorban a didaktikailag legmegfelelőbb oktatógépeket.

Miklósvári Sándor